

У композитів цієї групи спостерігаємо звуження семантичного об'єму. Префіксальна форма зберегла лише значення «чути здалека, прислухатися, розуміти, вислуховувати» і поєднується у текстах пізньої латини з об'єктом, що позначає живу істоту: *Domine Iesu Christe, exaudi me de caelo sancto tuo* (G.T.H.F. I, 30), *Gospodi Isuse Христe, вислухай мене зі святих твоїх небес*.

Дієслова другорядної перцепції: нюху, дотику та смаку за кількістю лексем, що їх обслуговують, поступаються мікрополно зорового сприйняття. Група композитів, що позначають тактильні відчуття, представлена у пізній латині дієсловами з семантикою «торкатися». Композит *contingo* з приєднанням префікса не змінив семантику простого дієслова і зберіг валентність об'єкта: *Credo, non erat acceptum martyri, ut haec ille contigerit* (G.T.H.F. VII, 31), *Я вважаю, що мученик не хотів, щоб той торкався цього*.

Лексична репрезентація дієслів на позначення нюхового та смакового сприйняття представлена у пізній латині обмеженою кількістю простих та префіксальних дієслів з інших ЛСГ у поєднанні з іменниками на позначення запаху/смаку та поодинокими випадками вживання композитів. Префіксальні дієслова поєднуються з об'єктами актантами: *magis enim eas volebat redolere gymnasiorum cedros...* (August., Confess. 9, 4), *він більше хотів, щоб вони видавали запах кедрів...;* та отримують семантичну валентність інструмента *tota basilica ... repleatur odoribus* (Peregr. Aether. 24,57), *весь храм...сповнюється пахощами;* *aestimarent se paradisi odoribus collocari* (G.T.H.F. II, 31), *вважають, що він (храм) наповнюється райськими ароматами*.

Отже, у пізній латині приєднання префіксів до дієслів сприйняття є достатньо регулярним. Серед перцептивних дієслів переважають префіксальні форми, безпрефіксальні дієслова мають ширший семантичний діапазон та, відповідно, більшу сполучуваність. Дієслова сприйняття характеризуються відмінковим керуванням. Вони заміщають об'єктну валентність, яка може виражатись формами різних відмінків.

Аналіз засвідчив, що існування об'єктної поєднуваності дієслова є вагомим, але не вирішальним фактором підвищення валентності дієслова. Префікси, приєднуючись до основ неперехідних дієслів, роблять їх синтаксично та морфологічно перехідними, а тому нерідко перетворюють синтаксично факультативні актанти в обов'язкові; приєднуючись до основ перехідних дієслів, префікси не змінюють морфологічних властивостей дієслова, але впливають на його валентність.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі валентних особливостей дієслівних префіксальних композитів інших лексико-семантичних груп на матеріалі текстів пізньої латини та порівняльному аналізі валентних характеристик префіксальних дієслів в архаїчній та класичній латині.

Список умовних скорочень:

1. August. Confess. – Aurelius Augustinus: Confessiones, De civitate Dei, De Trinitate // Corpus christianorum seu nova Patrum collectio. Series Latina, Turnhout, 1954.
2. G.T.H.F. – Gregorii Turonensis Opera / Ed. W.Arndt et Br. Krusch. Hannoverae, 1855. Gregor von Tours. Zehn Bücher Geschichten/ Ed. R. Buchner. B.: 1956. Einleit. S. XXIX. 4.
3. Peregr. Aether. – Silviae vel potius Aetheriae Peregrinatio ad loca sancta / Hrsg. v. H.Haeraeus. Heidelberg, 1908.
4. Vulgata (Ezekiel, Psalm.) – Itala und Vulgata / Herausg. H. Rönsch. 2. Auflage. Leipzig, 1875.

Література:

1. Апресян Ю. Д. Лексическая семантика : Синонимические средства языка / Ю. Д. Апресян. – М., 1974. – 367 с.
2. Апресян Ю. Д. Избранные труды: Интегральное описание языка и системная лексикография / Ю. Д. Апресян. – Москва : Изд-во Высшая школа «Языки русской культуры», 1995. – 767 с.
3. Васильев Л. М. Семантические классы русского глагола (глаголы чувства, мысли, речи и поведения): дисс.докт. филол. наук / Л. М. Васильев. – Уфа, 1970. – 576 с.
4. Глинка Е. В. Система глаголов восприятия, мышления и говорения: На материале исторических словарей русского языка: автореф. дисс.... канд. филол. наук: 10.02.04 / Е. В. Глинка. – Брянск, 2001. – 20 с.
5. Головацька Н. Г. Становлення та розвиток сенсорних дієслів в англійській мові: функціональний і когнітивний аспекти: автореф. дисс.... канд. филол. наук: 10.02.04 / Н. Г. Головацька; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2009. – 20 с.
6. Гонтар Т. Ф. До проблеми валентності мовних одиниць / Т. Ф. Гонтар // Мовознавство. – 1995. – № 2–3. – С. 17–21.
7. Гуревич В. В. Существует ли факультативная валентность? / В. В. Гуревич // Филологические науки. – 1992. – № 1. – С. 77–90.
8. Домброван Т. И. Валентность в системе глагольных категорий: валентность и переходность (на материале современного английского языка) / Т. И. Домброван, И. А. Сосницкий // Функциональная лингвистика: Язык. Человек. Власть. – Симферополь: КрымФармТрейддинг, 2001. – С. 67–68.
9. Клименко Н. Ф. Як народжується слово / Н. Ф. Клименко. – К.: Рад. шк., 1991. – 288 с.
10. Мойсеева С. А. Глаголы восприятия в западно-романских языках: автореф. дисс. ... докт. филол. наук / С. А. Мойсеева. – Воронеж, 2006. – 42 с.
11. Нагорна С. С. Стилеметричні характеристики дієслова у сучасних англійських наукових текстах: дисс.... канд. филол. наук : 10.02.04 «Германські мови» / С. С. Нагорна. – К., 2004. – 262 с.
12. Уфимцева А. А. Лексическое значение. Принцип семиологического описания лексики / А. А. Уфимцева. – М.: Наука, 1986. – 240 с.

УДК 811.11:8142:379.158

К. М. Ружин,

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

КОМПЕНСАТОРНА КОМПЕТЕНЦІЯ І СТРАТЕГІЇ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ НА МОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ

У статті досліджується сутність понять «компенсаторна компетенція», «стратегічна компетенція» та компенсаторні/стратегічні уміння. Автор обґрунтовує ефективність формування компенсаторних умінь з другої іноземної мови в опорі на сформовані уміння з першої іноземної мови студентами мовних факультетів.

Ключові слова: комунікативна компетенція, компенсаторна / стратегічна компетенція, стратегічні уміння, співставний підхід.

КОМПЕНСАТОРНАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ И СТРАТЕГИИ ЕЕ РЕАЛИЗАЦИИ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА КАК ВТОРОГО НА ЯЗЫКОВЫХ ФАКУЛЬТЕТАХ

В статье исследуется сущность понятий «компенсаторная компетенция», «стратегическая компетенция» и компенсаторные / стратегические умения. Автор обосновывает эффективность формирования компенсаторных умений по второму иностранному языку в опоре на сформированные умения по первому иностранному языку студентами языковых факультетов.

Ключевые термины: коммуникативная компетенция, компенсаторная / стратегическая компетенция, стратегические умения, сопоставительный подход.

COMPENSATORY COMPETENCE AND STRATEGIES OF ITS IMPLEMENTATION IN THE PROCESS OF THE STUDYING OF FOREIGN LANGUAGE AS A SECOND AT THE PHILOLOGICAL FACULTIES

The article deals with the problem of the concepts of «compensatory competence», «strategic competence» and compensation / strategic skills. The author proves the effectiveness of compensatory skills formation of a second foreign language using the formed students' skills of first foreign language.

Key terms: communicative competence, compensatory / strategic competence, strategic skills, comparative approach.

Нові тенденції, нові підходи до розуміння ролі іноземної мови як важливого невід'ємного фактора соціально-культурного, економічного і професійного становлення особистості та її інтеграції в загальноєвропейський і міжнародний простір спонукає всіх, хто покликаний навчати іноземної мови в загальноосвітніх навчальних закладах і в вищій школі, до пошуку нових методів, прийомів, стратегій вирішення проблеми – озброїти учнів і студентів універсальними компетенціями, які мають бути не лише результатом навчання, але й джерелами їх подальшого розвитку, пов'язаного з багатомовністю і мультикультурністю майбутніх громадян.

Сучасні вимоги навчати учнів двох іноземних мов уже в шкільному віці, загальна тенденція вищих навчальних закладів включити до навчальних планів немовних факультетів дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» для всіх студентів і вивчення двох (іноді трьох) іноземних мов на спеціальних мовних факультетах з отриманням кваліфікації вчитель/викладач/, перекладач основної і другої іноземної мов – все це ставить перед дидактикою іноземних мов нові задачі, які обумовлені новим більш широким розумінням іншомовної комунікативної компетенції. При цьому необхідно відмітити, що вимоги до комунікативної компетенції знаходять своє відображення в офіційних державних і директивних документах, у змісті яких просліджується певний універсальний підхід до виділення складових комунікативної компетенції: мовна (лінгвістична) компетенція, мовленнєва компетенція, соціокультурна/ соціолінгвістична компетенція. При цьому відмінним є підхід до визначення у структурі змісту комунікативної компетенції (далі КК) таких компонентів: дискурсивна, компенсаторна і стратегічна компетенції, їх взаємозв'язок з комунікативною компетенцією в цілому, а також із зазначеними вище її складовими [1; 4].

Аналіз методичних робіт останніх десятиріч свідчить, що дійсно в них відсутній єдиний підхід до визначення змісту та ролі кожної з компетенцій, зокрема, компенсаторної і стратегічної, і їх кореляції з комунікативною компетенцією. Окремі автори методичних робіт розглядають стратегічну компетенцію як окрему складову комунікативної компетенції поряд з мовною, мовленнєвою і соціолінгвістичною компетенціями, інші – як самостійну компетенцію, яка входить до кожної із складових КК [3; 5].

Певна неоднозначність має місце також у вживанні термінів «стратегічна компетенція», «компенсаторна компетенція», «компенсаторні стратегії». У визначенні окремих авторів зазначені терміни вживають як синонімічні (С. Азімов), у інших – як взаємопідпорядковані (М. Горанська), що в деякій мірі складає певні труднощі не стільки у сприйнятті теоретичних робіт, скільки впливає на цілеспрямовану розробку методичних посібників і практичну реалізацію компенсаторної і стратегічної компетенції як в процесі навчання основної (першої) іноземної мови (далі ІМ1), так і другої іноземної мови (далі ІМ2).

Як було зазначено вище, переважна більшість дидактів розглядають компенсаторну компетенцію (далі КтК) як складову КК. Аналіз методичної літератури з проблеми змісту КК дає підставу для тлумачення КтК за функцією, суть якої заключається і зводиться до уміння компенсувати дефіцит мовних засобів в процесі спілкування в усіх видах мовленнєвої діяльності (С. Азімов, І. Бім, Л. Карева, М. Коренева, І. Леонтьев, А. Тихонова і інші). В дослідженнях зазначених авторів відзначається, що КтК посідає провідне місце в складі КК, вона присутня і взаємодіє з кожною із компетенцій на всіх рівнях оволодіння іноземною мовою (ІМ).

Актуальність більш детального розгляду проблеми про роль і місце КтК в структурі КК обумовлена, з одного боку, важливістю формування КК, а з іншого – відсутністю розробленої відповідної методики формування КтК стосовно оволодіння ІМ в різних типах навчальних закладів.

В своїх дослідженнях зазначені вище автори ототожнюють зміст і призначення «компенсаторної компетенції», «стратегічної компетенції» і розглядають ці терміни як синонімічні. Так, прикладом синонімічного тлумачення цих термінів може бути підхід до їх визначення С. Азімова та А. Шукіна, за яким, «компенсаторна компетенція» – це є здатність того, хто навчається, в умовах недостатнього володіння мовою, яка вивчається, залучати наявні знання, уміння користуватись рідною або іноземною мовою, а також здатність відновити у процесі спілкування дефіцит знань мови та попереднього мовленнєвого і соціального досвіду спілкування іноземною мовою [1, с. 295]. Компенсаторна компетенція (поряд надається термін «стратегічна компетенція») є важливою складовою комунікативної компетенції [1, с. 107]. Аналогічного підходу до тлумачення значення термінів дотримується і автор І. Бім [2, с. 8–9].

Оскільки основу функціонування компенсаторної компетенції складає діяльнісний підхід, то це слугує підставою виділити в його структурі наступні компоненти: знання, стратегії і уміння. Для реалізації КК найбільш важливими елементами в структурі КтК є компенсаторні стратегії і компенсаторні уміння. Стратегічна компетенція (далі СтК) – це діяльність по реалізації певної кількості цілей і задач, яка призводить до досягнення головної мети – компенсації перерваного процесу комунікації внаслідок дефіциту мовних ресурсів. Стратегічні компетенції розглядаються як синонім «вміння вчитися» і охоплює знання різноманітних стратегій мовленнєвої діяльності у говорінні, аудіюванні, читанні і письмі.

Стратегічна компетенція аналогічно компенсаторній стратегії характеризується і розкривається також в таких термінах як: знання, навички, уміння, тобто в термінах діяльнісного підходу до вивчення ІМ.

Аналіз методичної літератури [2; 3; 5] дозволяє представити зміст СтК, конкретизувавши види знань і умінь, які є її складовими:

1) знання основ граматики, лексики, фонетики, синтаксису і здатність використовувати їх на практиці; знання словотворчих елементів і особливостей побудови словосполучень в текстах (усних, письмових); знання національно-культур-

них особливостей країни, мова якої вивчається; знання вербальних та невербальних засобів комунікації, коректне їх використання в комунікативних ситуаціях;

2) навички і уміння користуватись прийомами подолання мовних і мовленнєвих бар'єрів; володіння достатнім лексичним мінімумом загальнозживаного, суспільно-політичного і професійно спрямованого характеру; володіння мовленнєвими формулами і кліше, які необхідні для встановлення контакту і взаєморозуміння між іншомовними партнерами по спілкуванню; навички і уміння користуватись різноманітними словниками, укладати та вести власні словники, граматичні довідники і інше.

В процесі аналізу методичної літератури з проблеми компенсаторної/стратегічної компетенцій встановлено, що до проблеми класифікації стратегій автори також мають неоднозначні підходи. Так, М. Горанська з позицій практичної спрямованості всі стратегії об'єднує у дві групи:

– лінгвістичні стратегії, які включають прийоми використання синонімів, антонімів, слів-субститутів, словоутворень, використання слів з інших іноземних мов, транслітерація слів з рідної мови, перефрази і інше;

– екстралінгвістичні стратегії, які об'єднують прийоми графічно-експресивного оформлення тексту, вставки малюнків і графіків, використання допоміжних засобів (словники, довідники, взірці листів, комп'ютерні програми та інше [3, с. 12–18].

До класифікації компенсаторних стратегій дещо по іншому підходять І. Бім, М. Коренева, Т. Фоменко [2; 6; 10]. На основі аналізу підходу авторів з урахуванням власного досвіду доцільним є об'єднання всіх стратегій в наступні групи за їх змістом і призначенням:

– *Лінгвістичні стратегії*, що слугують для компенсації мовних і мовленнєвих планів продукування і сприйняття тексту. Лінгвістичні стратегії включають стратегії апроксимації, переносу, прогнозування. Апроксимація передбачає володіння умінням, яке базується на приблизній, наближеній передачі ідеї; перенос включає уміння опори на попередньо засвоєні знання іноземної мови, на попередні знання рідної мови (понятійні і фактичні), знання із досвіду вивчення першої іноземної мови, аналітичні знання соціокультурного і країнознавчого характеру; прогнозування, яке базується на умінні прогнозувати значення слів в опорі на певні структурні елементи слова, складові складного слова (мотивована мовна здогадка), прогнозування смислу речення, параграфу, завершення сюжету тексту і інше);

– *Аналітичні стратегії*, які включають до свого змісту уміння виділяти в структурі слова їх складових змістовних елементів, і які базуються на наступному: аналіз відомих елементів (префікси, суфікси, основа) в структурі слова і співвіднесення їх із лексико-граматичним значенням; знання допоміжних слів і вміння розпізнати їх основне значення для розуміння змісту речення; розпізнання слів – запозичень, або подібних слів різної мови і ІМ1 (при вивченні ІМ2);

– *Невербальні стратегії* – включають усі позаомовні явища і засоби, характерні для певного виду мовленнєвої діяльності (для говоріння, аудіювання, читання, письма).

З метою більш успішного практичного спрямування методики формування мовленнєвої компетенції з позицій використання компенсаторної компетенції, відповідно до видів мовленнєвої діяльності, пропонується розробка стратегій, використання яких дає можливість:

– *при читанні* – прогнозувати зміст тексту за його назвою, жанром, заголовком книги; здогадатися про значення незнайомих слів в опорі на контекст, тему, ситуацію; при зверненні до словника вибрати правильне значення слова, що шукається, перевіряючи за контекстом; здогадатися про значення незнайомого слова за знайомими елементами в його структурі (корінь, суфікси і інші);

– *при аудіюванні* – здогадатися про значення слова, фрази в опорі на адитивний контекст; звернутися до партнерів за допомогою, попросити повторити раніше сказане слово й інше, при безпосередньому контакті; налаштувати себе не «зациклюватися» на незнайомому і продовжувати слухати, виділяючи основний зміст за ключовими словами; поставити уточнюючі питання, попросити повторити слово (фразу), розтлумачити названі прізвища, географічні, історичні назви (при безпосередньому контакті);

– *при говорінні* – використовувати синоніми, уточнювати назви, дії і інші мовленнєві явища; звертатися до співрозмовника, переключати розмову на іншу тему, використовуючи відповідні вербальні засоби при діалогічному мовленні; спростити фразу, використовуючи відомі слова, взірці мовлення і структури її побудови при монологічному мовленні; вносити в своє мовлення самовиправлення, використовуючи фразу типу «вибачте, я скажу/запитаю по-іншому»; використовувати інтонацію, паузи як засіб виділення значущого слова або фрази; використовувати паралінгвістичні засоби (міміку, жести);

– *при письмовому мовленні* – використовувати вербальні засоби (слова і їх позначення), щоб бути правильно зрозумілим; слова і поруч їх синоніми або антоніми; фрази-вислови: «я не знаю точно, як це пишеться, яке слово краще підійшло б» і інше; використовувати невербальні засоби, як-то пропуски, підкреслення, зміна шрифту та інше; цифрові позначення, малюнки, нумерація; додаткові орфографічні знаки (знак оклику, питальний знак, багато крапки).

В методиці викладання іноземних мов уміння розглядається як здатність того, хто вивчає ІМ, брати участь в усіх видах мовленнєвої діяльності на основі здобутих знань і сформованих навичок. Уміння характеризуються усвідомленістю, самостійністю і продуктивністю [10, с. 135].

В контексті проблеми даної статті доцільно зупинитися на розгляді такої складової стратегічної компетенції як стратегічні уміння, які, за визначенням І. Бім, є діями в системі компенсаторної діяльності. Стратегічні уміння базуються на уміннях виходити із становища при відсутності іншомовних засобів для того, щоб поновити чи продовжити процес комунікації [2, с. 8–12]. При цьому важливо також відзначити, що в процесі навчання ІМ розмежовують дві групи умінь: навчальні і стратегічні, що обумовлює необхідність формувати компенсаторні уміння. До стратегічних умінь відносяться лінгвістичні та екстра лінгвістичні уміння [18, с. 27–32].

Стратегічні компенсаторні уміння, які необхідні для оволодіння рецептивними та репродуктивними видами мовленнєвої діяльності, не є одно типовими і вони не є абсолютно новими, тобто тими, які відсутні у мовленнєвому досвіді того, хто навчається. З цього випливає необхідність цілеспрямованої опори на використання умінь, які є в попередньому досвіді того, хто навчається, кого навчають. Виходячи з вищезазначеного, стратегічні компенсаторні уміння не формуються заново, а збагачуються новим мовним матеріалом з урахуванням рівня володіння іноземною мовою і видів мовленнєвої діяльності.

Зважаючи на все більш масовий характер, який набуває вивчення іноземних мов в середній школі, актуальними для навчальних закладів, які готують майбутніх фахівців з двох іноземних мов, є пошук прийомів навчання, які у процесі навчання студентів сформували б у них не лише відповідну двомовну іншомовну компетенцію, але й навчили їх використовувати більш раціональні і ефективні прийоми оволодіння другої ІМ в опорі на знання першої іноземної мови, яку вони, як правило, вивчали протягом попередніх майже 10 років.

В якості диференційного принципу навчання ІМ2 в порівнянні із провідними принципами навчання ІМ1, як зазначено в Концепції вивчення другої іноземної мови, є використання компаративного (зіставного, порівняльного) принципу. Методологічною платформою для більш успішного навчання ІМ2, зокрема, на спеціальних мовних факультетах, є уміле застосування компаративного (зіставного, порівняльного) принципу, як одного з провідних принципів навчання саме ІМ2 для формування компенсаторних стратегій переносу [6; 7]. Суть компаративного підходу у навчанні ІМ2 полягає в усвідомленні тим, хто вивчає мови, істотних подібностей та певних відмінностей у лексичній, граматичній, фонологічній і орфоепіграфічній системах ІМ1 та ІМ2 і формування стратегії позитивного переносу [9, с. 24].

Базуючись на розглянутих аспектах проблеми змісту компенсаторної компетенції та стратегій для її реалізації, вважаємо можливим виробити узагальнення і припущення, що КтКі її формування при вивченні ІМ2 має опиратися на результати компаративного підходу, який передбачає використання як попереднього досвіду вивчення ІМ1, так і формування стратегічних умінь лінгвістичного переносу-опори на знання ІМ1.

Передумовами успішного використання компаративного підходу і формування на цій основі компенсаторних стратегій переносу має бути усвідомлення наступних положень: цілеспрямоване і обгрунтоване урахування факту подібності і відмінності ІМ2 і ІМ1 на всіх рівнях мови – фонетичному, семантичному, граматичному, орфографічному; обгрунтована опора на попередній лінгвістичний досвід студентів; використання фактів подібності/відмінності на соціокультурному рівні – знання історичних традицій, державного устрою, повсякденних традицій, звичаїв носіїв – жителів країн, мови яких вивчаються [8, с. 27–32]. При використанні компаративного підходу в процесі навчання ІМ2 доцільно також звертати увагу на такі фактори: рівень володіння студентами ІМ1, домінуюча роль якої по відношенню до ІМ2 є більш впливовою на першому етапі оволодіння ІМ2 (І-ІІ курси); протяжність періоду, який відділяє вивчення ІМ2 від вивчення ІМ1; індивідуальні аналітичні уміння тих, хто вивчає ІМ2, загальні навчальні уміння вчитися; відсутність обгрунтованої загальної методичної концепції особливостей навчання другої іноземної мови (за виключенням відомої роботи Б. Лапідуса і А. Шепілової) стосовно середньої загальноосвітньої школи і спеціальних мовних факультетів; відсутність навчальних посібників, які за змістом і методичною концепцією призначені для навчання ІМ2 з урахуванням опори на ІМ1.

Вище зазначене слугує аргументом доцільності і необхідності подальшого вивчення теоретичних аспектів проблеми компенсаторної компетенції і стратегій її формування та розробки практично спрямованих робіт і рекомендацій по формуванню стратегій оволодіння як ІМ1, так і стратегічних умінь переносу попереднього досвіду вивчення ІМ1 на вивчення ІМ2. При цьому необхідно прийняти до уваги важливу особливість, яка визначає специфіку навчання ІМ2, яка і заключається в тому, що навчання студентів ІМ2 відбувається в умовах, коли вони володіють уже однією іноземною мовою на достатньо високому рівні – фактично вони є білінгвами, що полегшує і прискорює процес засвоєння ІМ-2. Зокрема, студенти володіють певними загально навчальними і компенсаторними стратегіями вивчення ІМ1: лінгвістичними стратегіями апроксимації, переносу, прогнозування, аналітичними стратегіями, а також, екстралінгвістичними. Вони знають свої «слабкі місця»: для одного це – оволодіння фонетичною системою, для іншого це – засвоєння та оволодіння часовою системою, яка є достатньо відмінна від рідної, «слабким місцем» для багатьох студентів є засвоєння широко вживаних службових слів і інше. Крім цього, важливою платформою для позитивного переносу є достатньо міцно сформовані загально дидактичні стратегічні уміння, як-то: робота з двомовними і одномовними словниками, з комп'ютерними програмами, ведення конспектів, зошитів-словників, зошитів-вправ та інше.

Актуальність розгляду проблеми пошуків ефективних шляхів поліпшення навчання ІМ2 за рахунок опори на засвоєнні знання і сформовані мовні і мовленнєві уміння в ІМ1 і формування компенсаторних стратегій міжмовного переносу пояснюється фактором відсутності свого роду методологічної концепції навчання ІМ2 в усіх типах навчальних закладів. Досвід навчання ІМ2 на мовному факультеті свідчить, що для практичного використання у навчанні студентів, які отримують спеціальність з двох мов, відсутні методичні посібники (підручники) для навчання ІМ2 (французької, німецької, іспанської) в опорі на мовний і мовленнєвий досвід володіння англійською мовою. Як наслідок, в процесі навчання викладачі включають певні вправи на формування компенсаторних умінь в контексті самої ІМ, а також приклади формування стратегій міжмовного переносу.

Таким чином, розгляд основних положень даної статті зводиться до наступних висновків: компенсаторна компетенція є складовою комунікативної компетенції, яка є провідним компонентом змісту і мети навчання іноземних мов; формування компенсаторної компетенції здійснюється завдяки цілеспрямованому використанню стратегій і відповідних їм стратегічних умінь стосовно видів мовленнєвої діяльності; використання стратегій має на меті подолання певних мовних, лінгво-країнознавчих і мовленнєвих труднощів за рахунок використання певних знань і умінь у мовному досвіді того, хто вивчає іноземну мову; оволодіння другою іноземною мовою може бути більш раціональним і ефективним завдяки формуванню стратегій позитивного переносу знань і умінь з досвіду оволодіння першою іноземною мовою, методичною платформою при цьому має бути співставний підхід на всіх рівнях другої і першої іноземних мов, що доцільно враховувати при підготовці навчальних посібників з другої іноземної мови як для учнів, так і для студентів мовних факультетів.

Література:

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. И. Щукин. – М. : Изд-во «Икар», 2009. – 448 с.
2. Бим И. Л. Некоторые особенности обучения немецкому языку как второму на базе английского / И. Л. Бим // ИЯШ. – 1997. – № 4. – С. 5–12.
3. Горанская М. Н. Формирование компенсаторной компетенции в иноязычной письменной деловой речи студентов неязыковых вузов: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук / М. Н. Горанская. – Петрозаводск, 2011. – 24 с.
4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
5. Коренева М. Р. Методика формирования компенсаторных умений говорения у студентов языкового вуза (2 курс, французский язык) : автореф. дис. канд. пед. наук / М. Р. Коренева. – Улан-Удэ, 2003. – 24 с.
6. Лапидус Б. А. Обучение второму иностранному языку как специальности: учебное пособие для студентов пед. Институтов / Б. А. Лапидус. – М. : «Высшая школа», 1980. – 175 с.
7. Ружин К. М. Реалізація зіставного підходу при вивченні другої іноземної мови в загальноосвітніх навчальних закладах / К. М. Ружин // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – № 3 (16). – С. 69–74.
8. Фоменко Т. М. Компенсаторные умения при обучении информативному чтению на французском языке как вторым иностранным / Т. М. Фоменко, А. Л. Тихонова // ИЯШ. – 2002. – № 1. – С. 27–32.
9. Щепилова А. В. Реализация сопоставительного подхода при обучении французскому языку как второму иностранному (на базе английского) / А. В. Щепилова // ИЯШ. – 2000. – № 2. – С. 24–23.
10. Щукин А. Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика / А. Н. Щукин. – М. : Филоматис, 2006. – 476 с.